

Socialnämnden i Jönköpings Kommun
Socialförvaltningen
V Störgatan 16 (Juneporten)
551 89 Jönköping

Tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – Utökat elektroniskt informationsutbyte

Datainspektionens beslut

Datainspektionen konstaterar att Socialnämnden i Jönköpings kommun (Socialnämnden) har vidtagit de tekniska åtgärder som krävs för att säkra att anställda vid Socialnämnden, via direktåtkomst till personuppgifter som behandlas hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Försäkringskassan (FK), endast kan ta del av uppgifter som är aktuella i ärenden hos Socialnämnden.

Datainspektionen förutsätter att:

- socialnämnden genomför aktiviteten i 2010 års utvecklingsplan inklusive sina intentioner vad gäller logguppföljningen, samt utvärderar och kontinuerligt utvecklar logguppföljningarna av SOFIA för att uppnå en verkningsfull åtkomstkontroll,
- socialnämnden genomför uppdraget i 2011 års utvecklingsplan vad gäller systemförändringen avseende skyddade personuppgifter, samt
- även klienter som gör en skriftlig framställan till Socialnämnden erhåller information om Socialnämndens informationsinhämtning från FK och CSN.

Ärendet avslutas.

Bakgrund

Den 1 januari 2009 trädde ett antal nya bestämmelser i kraft som innebär ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter (se prop. 2007/08:160). Informationsutbytet ska huvudsakligen ske genom s.k. direktåtkomst. Datainspektionen inledde under 2010 ett projekt för att hos två socialnämnder och två statliga myndigheter granska hur informationsutbytet ser

ut och om tillämpliga bestämmelser följs. Inspektionerna har inte föranletts av något klagomål mot socialnämnderna eller myndigheterna, utan är ett led i Datainspektionens projekt. Av särskilt intresse har varit systemens utformning och datakommunikation, information till registrerade och hanteringen av skyddade personuppgifter.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har den 27 oktober 2010 genomfört en inspektion hos Socialnämnden. Närmare uppgifter om vad som framkommit i ärendet och därmed legat till grund för Datainspektionens bedömning framgår av skälen till beslutet. Datainspektionen har efter inspektionen inhämtat kompletterande handlingar.

Tillämpliga rättsregler

Bestämmelserna om behandling av personuppgifter i socialnämndernas verksamhet i 6 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och 12 § första stycket p. 1 förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, reglerar den behandling av uppgifter som informationsutbytena med bl.a. CSN och FK innebär. Utöver dessa bestämmelser blir även 31 § personuppgiftslagen aktuell vad gäller de tekniska och organisatoriska åtgärderna för att skydda de personuppgifter som behandlas.

Av 6 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten framgår att personuppgifter får behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras. En registrerad person har inte rätt att motsätta sig sådan behandling av uppgifter som är tillåten enligt denna lag.

Det framgår vidare av 12 § första stycket p. 1 förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten att en kommunal myndighet får behandla personuppgifter för handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och 2 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Enligt 31 § personuppgiftslagen ska den personuppgiftsansvarige vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av:

- de tekniska möjligheter som finns,
- vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,

- de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna, samt
- hur pass känsliga de behandlade personuppgifterna är.

Skäl för beslutet

Informationsutbytet mellan Socialnämnden och myndigheterna

Socialnämnden använder verksamhetssystemet SOFIA för informationsutbytet mellan myndigheterna. SOFIA är Socialnämndens egen vidareutveckling av ett system vars källkod köptes av dåvarande WM-data. Socialnämnden har anpassat SOFIA mot verksamhetens krav och önskemål. Idag medges direktåtkomst till uppgifter från FK och CSN enbart genom SOFIA.

Kravet på försäkran från Socialnämnderna – FK och CSN

Datainspektionen vill upplysningsvis informera om gällande registerförfattningar, vad gäller FK och CSN. Enligt bestämmelsen som sedan den 1 januari 2011 finns i 114 kap. 22 § socialförsäkringsbalken (2010:110) får en socialnämnd ha direktåtkomst först sedan FK har försäkrat sig om att handläggare hos Socialnämnden bara *kan* ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Av 13 § studiestödsdataförordningen framgår motsvarande krav gentemot CSN.

Bestämmelserna ovan är riktade till myndigheterna, men anger även en förutsättning för vad som gäller för socialnämndernas direktåtkomst till myndigheternas personuppgifter. I tillägg är Socialnämnden skyldig att, i enlighet med 31 § personuppgiftslagen, vidta lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas.

Det har i ärendet framkommit att CSN inhämtat en försäkran i enlighet med 13 § studiestödsdataförordningen. FK har dock inte inhämtat en försäkran i motsvarande mån.

Det har vidare framkommit att Socialnämndens direktåtkomst till uppgifter hos FK och CSN sker via en funktion, normberäkning, som bara kan nå inom ramen för ett pågående handlägningsärende. Endast handläggare som gör normberäkningar har teknisk möjlighet att använda funktionen.

Datainspektionen kan konstatera att Socialnämnden har vidtagit de tekniska åtgärder som krävs för att säkra att anställda vid Socialnämnden, via direktåtkomst till personuppgifter som behandlas hos CSN och FK, endast kan ta del av uppgifter som är aktuella i ärenden hos Socialnämnden.

Datainspektionen vill i detta sammanhang erinra Socialnämnden om att lagstiftaren har förutsatt att socialnämnderna i sin arbetsordning eller motsvarande dokument ska ange vilka personer som för vilka syften har behörighet att för myndighetens räkning ta del av de uppgifter som anges i de sekretessbrytande bestämmelserna (se regeringens prop. 2007/08:160, Utökat elektroniskt informationsutbyte, s. 141).

Upplysningsvis informeras Socialnämnden om att FK, i Datainspektionens beslut dnr 1523-2010, har förelagts att upphöra med att ge socialnämnderna åtkomst till uppgifter ur socialförsäkringsdatabasen via LEFI Online, till dess att FK försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnderna bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Behörighetstilldelning

Det har i ärendet framkommit att ett ärende hos Socialnämnden alltid är kopplat till en viss handläggare även om andra handläggare kan ta del av uppgifter i ärendet. Socialnämnden uppger att behörigheterna inte kan begränsas med anledning av att det rent personaltekniskt skulle bli komplicerat.

Datainspektionen kommer, inom ramen för det pågående tillsynsärendet, inte att ta ställning till Socialnämndens behörighetstilldelning enligt ovan. Där emot kan Datainspektionen komma att handlägga denna fråga särskilt.

Behandlingshistorik och logguppföljning

I enlighet med 31 § personuppgiftslagen är Socialnämnden, i egenskap av personuppgiftsansvarig, skyldig att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas.

I SOFIA loggas uppgift om vilken handläggare som använt sig av funktionen för direktåtkomst, det vill säga gjort en slagning mot de andra myndigheternas system. I loggen registreras uppgift om vilka personer som omfattas av slagningen, vilken tidsperiod som slagningen omfattat, när slagningen gjordes och mot vilken myndighet. I SOFIA loggas alla former av utskrifter från systemet. Information till anställda om logguppföljning finns i form av en skriftlig rutin. Informationen skickas till alla nya användare.

Det görs i dagsläget inga logguppföljningar annat än på förekommen anledning. I 2010 års utvecklingsplan finns dock en aktivitet som syftar till att skapa så kallade avvikelserrapporter. Tanken är att fånga upp slagningar i SOFIA på klienter som gjorts av andra än handläggaren av ärendet och sedan granska dessa.

Datainspektionen förutsätter att Socialnämnden genomför aktiviteten i 2010 års utvecklingsplan inklusive sina intentioner vad gäller logguppföljningen, samt utvärderar och kontinuerligt utvecklar logguppföljningarna av SOFIA för att uppnå en verkningsfull åtkomstkontroll.

Särskilt om skyddade personuppgifter

Datainspektionen har i tidigare tillsynsbeslut uttalat att för att obehöriga inte ska komma åt skyddade personuppgifter är det bland annat viktigt att det vid myndigheter finns sekretessmarkeringar som syns tydligt vid sökningar i register, att all personal som hanterar personuppgifter ges grundlig information om skyddade personuppgifter och sekretessfrågor, att kretsen av personer som har tillgång till skyddade personuppgifter begränsas så mycket som möjligt, att skyddade personuppgifter inte sprids till områden där sekretess för uppgifterna inte föreligger och att myndigheten regelbundet följer upp att regler och rutiner kring skyddade personuppgifter efterlevs och respekteras.

Det har i ärendet framkommit att om en klient har skyddade personuppgifter måste handläggaren manuellt markera personnumret som sekretesskyddat (kryssar i en ruta). Därefter kan bara handläggaren ta del av klientens kontaktuppgifter. När det gäller de pågående ärendena finns alla personnummer och namn i en s.k. "urvalslista". Alla handläggare kan se listan, som innehåller personnummer och namn. Handläggaren kan här även se klienter som har skyddade personuppgifter, då namn och personnummer inte är sekretesskyddade i "urvalslistan".

Det har vidare framkommit att det i 2011 års utvecklingsplan för Sofiasystemet ingår ett uppdrag att genomföra en systemförändring så att skyddade personuppgifter uppdateras automatiskt i systemet. Detta uppdrag innebär även att den s.k. urvalslistan över pågående ärenden förändras så att endast personer inom den egna organisationsenheten visas i listan samt att personer med skyddad identitet markeras på ett tydligt sätt. Målsättningen är att denna förändring ska vara genomförd under första halvåret 2011.

Datainspektionen förutsätter att Socialnämnden genomför uppdraget enligt ovan.

Information till de registrerade om informationsutbytet m.m

Det framgår av prop. s. 140 att lagstiftaren bl.a. förutsätter att de enskilda dels blir tydligt informerade om informationsutbytena mellan myndigheterna, dels får del av uppgifter som Socialnämnden inhämtar och tillför ärendet innan det enskilda ärendet avgörs, om avgörandet går parten emot (jmf 17 § förvaltningslagen).

Det har i ärendet framkommit att den registrerade erhåller muntlig information om informationsutbytet vid besöket hos socialsekreteraren. Av informationen "Försörjningsstöd" som den registrerade får från Socialtjänsten, framgår vidare att det finns en informationsskyldighet mellan socialförvaltningen, FK, CSN, Skatteverket, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna i syfte att undvika felaktiga utbetalningar.

Det har vidare framkommit att handläggaren, vid nybesök, går igenom Normberäkningen tillsammans med klienten och muntligt informerar om informationsinhämtningen från myndigheterna. Svaren går igenom med klienten och överförs därefter till Normberäkningen. Resultatet skrivs ut och undertecknas av klient och handläggare. Vid avslag erhåller klienten ett skriftligt beslut samt skriftlig besvärshänvisning.

Vid skriftlig framställan från klienten utförs Normberäkning av handläggaren ensam. Informationsinhämtning görs från respektive myndighet. Normberäkningen skickas till klienten för underskrift. Vid avslag erhåller klienten ett skriftligt beslut samt skriftlig besvärshänvisning.

Datainspektionen förutsätter att även klienter som gör en skriftlig framställan till Socialnämnden erhåller information om Socialnämndens informationsinhämtning från FK och CSN.

Ärendet avslutas.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skri-velsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades för att kunna prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Hans-Olof Lindblom, teamledaren Britt-Marie Wester, IT-säkerhetsspecialisten Magnus Bergström samt juristerna Lena Carlsson och Maria Bergdahl, föredragande.

Göran Gräslund

Maria Bergdahl